

> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle

Directie Vastgoedbeheer Rijksvastgoedbedrijf

Postbus 16169
2500 BD DENHAAG

Datum 23 juli 2020
Betreft Beslissing op aanvraag

Geachte ,

Op 14 april 2020 heeft u een ontheffing aangevraagd. Ik heb uw aanvraag met de aanvullingen van 14 mei 2020 beoordeeld. In deze brief licht ik dit nader toe en leest u wat mijn beslissing is.

Inhoud aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'F35 CO vliegbasis Volkel', gelegen in de gemeente Volkel. Het project betreft de realisatie van een technische werkplaats ten behoeve van componentenonderhoud aan F35. De werkzaamheden bestaan uit het slopen van de oude vliegtuighangaar en bijgebouwen en het bouwen van een nieuwe technische werkplaats voor componentenonderhoud F35. Daarnaast wordt er ook een strook bos met een breedte van circa 20 meter verwijderd. U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de buizerd (*Buteo buteo*) alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 4 Wet natuurbescherming voor wat betreft de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

Besluit

Ik verleen u voor de periode van 1 augustus 2020 tot en met 31 december 2023 ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 4 Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het voortplantings- of rustplaatsen beschadigen of vernielen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

Ik verleen u geen ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten weg te nemen van de buizerd (*Buteo buteo*), omdat er geen sprake is van overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in dat het voor de buizerd toegestaan is de voorgenomen werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in deze brief genoemde maatregelen worden gerealiseerd.

De overwegingen die ten grondslag hebben gelegen aan dit besluit worden in bijlage 1 toegelicht.

**Rijksdienst voor
Ondernemend
Nederland**

Postbus 40225,
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
wnb@rvo.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190023583507

Kenmerk
WNB/2020/014.toek

Bijlagen
4

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

- a. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
- b. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
- c. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die vallen onder de bevoegdheid van onze minister conform artikel 1.3 van de wet.
- d. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'F35 CO vliegbasis Volkel', gelegen in de gemeente Volkel aan de Zeelandsedijk 10d-872, één en ander zoals is weergegeven in figuur 1, 2 en 3 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Projectplan Ruimtelijke Ontwikkeling Vliegbasis Volkel realisatie technische werkplaats componentenonderhoud F35 t.b.v. ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming" van 3 april 2020 (bijlage 2 bij dit besluit).
- e. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift b noodzakelijk zijn.
- f. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- g. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- h. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar het bevoegd gezag te zenden.

Specifieke voorschriften

- i. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Projectplan Ruimtelijke Ontwikkeling Vliegbasis Volkel realisatie technische werkplaats componentenonderhoud F35 t.b.v. ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming" van 3 april 2020 (bijlage 3 bij dit besluit) en de aanvullingen van 13 mei 2020 (bijlage 4 bij dit besluit).

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
23 juli 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190023583507

Kenmerk
WNB/2020/014.toek

- j. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare kraam- en overwinteringsperioden van de gewone dwergvleermuis. Deze lopen respectievelijk globaal van half mei tot en met half juli en van november tot april. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis.
- k. In navolging van voorgaand voorschrift wordt de hangaar ongeschikt gemaakt in de periode van 15 augustus tot 1 november.
- l. U dient voorafgaand aan de daadwerkelijke sloop in 2021 nogmaals een controleonderzoek uit te laten voeren door een ecologisch deskundige op het gebied van vleermuizen. De sloop kan pas aanvangen als het gebouw is vrijgegeven door de ecologisch deskundige.
- m. De permanente alternatieve voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis dienen aan de volgende voorwaarden te voldoen:
- Ze worden inwendig aangebracht in de nieuwbouw.
 - De locatie wordt bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis.
 - Ze worden zo dicht mogelijk bij de locatie van de oorspronkelijke voortplantings- en rustplaatsen geplaatst, met een vergelijkbare spreiding in de gebouwen.
 - Ze worden op een locatie geplaatst die gelijk is aan of beter van kwaliteit is dan de oorspronkelijke voortplantings- en rustplaatsen wat betreft hoogte (bij voorkeur minimaal 3 meter hoogte), aanvliegroute en vrije vliegruimte en de locatie is vrij van kunstlicht, vrij van verstoring, en buiten bereik van predatoren.
 - Ze hebben zoveel mogelijk dezelfde eigenschappen als de oorspronkelijke voortplantings- en rustplaatsen, met gebruik van een vergelijkbare materiaalsoort, volume en bufferwaarde wat betreft opwarming en afkoeling.
- n. De permanente alternatieve voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis dienen voor de einddatum van de ontheffing te zijn gerealiseerd.
- o. De tijdelijke alternatieve voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis dienen te blijven hangen zolang deze in gebruik zijn. Dit dient gecontroleerd te worden door een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis voor dat de alternatieve voorzieningen verwijderd worden.

Overige voorschriften

- p. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.

¹ "Onder een ecologisch deskundige verstaan wij een persoon die ecologisch advies verstrekt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten en die schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis heeft."

- q. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte te worden gesteld.
- r. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
23 juli 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190023583507

Kenmerk
WNB/2020/014.toek

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. De datum bovenaan deze brief is de verzenddatum.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl/bezwaar. Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval onze referentie, het briefkenmerk en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt onze referentie en het briefkenmerk in de rechter kantlijn van deze brief.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

Arjan Wierda
Teammanager Vergunningen Natuur Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Bijlage 1: Overwegingen Wet natuurbescherming

Functionaliteit van de nesten van de buizerd

Artikel 3.1, lid 2 Wet natuurbescherming

De buizerd is nabij het plangebied aangetroffen. In het eikenbosje ten oosten van hangaar 27 is één nest van de buizerd vastgesteld.

U stelt de volgende maatregelen voor om de functionaliteit van de nesten of rustplaatsen van de buizerd te waarborgen:

- De nestboom en het nest worden niet fysiek aangetast en blijven behouden;
- De kap van de bomen wordt uitgevoerd buiten de kwetsbare broedperiode van de buizerd; in de winter van 2020. De kap is afgerond voor het broedseizoen van de buizerd in 2021.

De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

De kap van de bomenrij vindt plaats binnen 25 meter van het nest van de buizerd, binnen de 75 meter verstoringsafstand van de buizerd. Door de kap uit te voeren in de winter van 2020, buiten de kwetsbare periode van de buizerd, wordt voorkomen dat het nest in de broedperiode wordt verstoord. De kap is voor het broedseizoen van 2021 afgerond zodat het nest in het nieuwe broedseizoen weer in gebruik kan worden genomen door de buizerd, zonder dat er werkzaamheden binnen 75 meter van het nest worden uitgevoerd. Het nest wordt niet fysiek aangetast. Het is dan ook aannemelijk dat de exemplaren van de buizerd in de directe omgeving aanwezig blijven. Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2, Wet natuurbescherming overtreding worden. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Conclusie buizerd

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in dit besluit genoemde maatregelen worden uitgevoerd. Dit besluit geldt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen. Dit besluit geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven.

U dient direct contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als beoordeeld bij dit besluit noodzakelijk zijn. Als u de maatregelen zoals genoemd in dit besluit niet uitvoert, heeft u (mogelijk) toch ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
23 juli 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190023583507

Kenmerk
WNB/2020/014.toek

Instandhouding van de gewone dwergvleermuis
Artikel 3.5, lid 4 Wet natuurbescherming

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee zomerverblijfplaatsen van één mannetje en een verblijfplaats van meerdere exemplaren van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in hangaar 27. De twee zomerverblijfplaatsen bevinden zich aan de zuidgevel, één in een spleet tussen de muur en een uitspringende gemetselde kolom en de ander in een spleet onder een uitstekend horizontale richel op 5 tot 6 meter hoogte. De verblijfplaatsen van meerdere exemplaren van de soort bevindt zich aan de zuidwestzijde van het gebouw net boven de dakrand.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan Ruimtelijke Ontwikkeling Vliegbasis Volkel realisatie technische werkplaats componentenonderhoud F35 t.b.v. ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming' van 3 april 2020 en zoals beschreven in de aanvullingen van 14 mei 2020.

Door de werkzaamheden gaat hangaar 27 verloren. In hangaar 27 bevinden zich drie verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. In mei 2020, minimaal 3 maanden voor het ongeschikt maken van de hangaar, zijn tijdig voldoende alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd voor de gewone dwergvleermuis. Er zijn zestien alternatieve verblijfplaatsen in de vorm van vleermuiskasten gerealiseerd binnen 100 à 200 meter van de hangaar. De kasten zijn aan gebouwen gehangen aan de kant van de zongerichte windrichting, op minimaal drie meter hoogte geplaatst en er is een vrije aanvliegroute zonder kunstlicht en predatoren. Hangaar 27 wordt ongeschikt gemaakt voor de gewone dwergvleermuis in het actieve seizoen maar buiten de kwetsbare kraam- en overwinteringsperiode van de soort; in de periode half augustus tot november. In deze periode zijn de exemplaren van de soort voldoende actief om een andere verblijfplaats in het netwerk te zoeken. De hangaar wordt ongeschikt gemaakt in een relatief warme periode, bij avondtemperaturen boven de 10 °C vliegen vleermuizen 's avonds uit. Er worden dan tocht gaten gecreëerd en exclusion flaps aangebracht in smalle spleten. Zodat het macroklimaat van de hangaar ongeschikt wordt voor de gewone dwergvleermuis en zij niet meer terug kunnen keren vanwege de exclusion flaps. De huidige verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis blijft hierdoor niet behouden. De sloop van de hangaar zal later in 2021 plaatsvinden.

Werkzaamheden vinden verder hoofdzakelijk overdag plaats tussen een half uur na zonsopkomst en een half uur voor zonsondergang. Het gebruik van bouwverlichting dient vermeden te worden. Als dat niet geheel te voorkomen is, wordt gebruik gemaakt te worden van amberkleurige LED vlaklichtverlichting en deze dient niet uit te stralen in mogelijke leefgebieden van vleermuizen.

Met de realisatie van de nieuwbouw dienen er permanent vervangende verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis te worden gerealiseerd. Bij voorkeur wordt de nieuwbouw dusdanig ontworpen dat deze toegankelijk zijn voor vleermuizen. Kan de nieuwbouw niet of in onvoldoende mate op een dergelijk manier ontworpen worden, dan zijn inbouwkasten een alternatief. De kasten dienen op een zuidelijke of zuidwestelijke gevel te worden opgehangen. Echter, voor de permanente nieuwe voortplantings- en rustplaatsen is nog niet concreet uitgewerkt waar, hoe en wanneer deze precies zullen worden gerealiseerd. Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf niet voor voldoende alternatief voor de gewone dwergvleermuis dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Voorafgaand aan de daadwerkelijke sloop in 2021 dient een controle te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van exemplaren van vleermuizen in de hangaar door een ecologisch deskundige op het gebied van vleermuizen. De sloop kan pas aanvangen nadat de ecologisch deskundige het gebouw heeft vrijgegeven. Ter aanscherping heb ik hiervoor in de ontheffing voorschrift l. opgenomen. Voor de permanente alternatieve voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis in de toekomstige nieuwbouw heb ik ter aanscherping voorschriften m. en n. opgenomen.

De gewone dwergvleermuis komt algemeen voor in Nederland. De soort komt vooral in de bebouwde omgeving voor, zowel in het stedelijk gebied als op het platteland.

Hoewel er geen gebied dekkende inventarisatie op de vliegbasis Volkel heeft plaats gevonden, zijn er verscheidene (vooral oudere) gebouwen die in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor de soort. Er worden drie verblijfplaatsen van enkele exemplaren van de gewone dwergvleermuis aangetast. Er zijn tijdig voldoende alternatieven gerealiseerd in de directe omgeving van de huidige voortplantings- en rustplaatsen. In de nieuwbouw van de technische werkplaats Componentenonderhoud F35 wordt natuur inclusief bouwen meegenomen als eis in de aanbesteding. Daarmee wordt een marginaal geschikte oude hangaar vervangen door een nieuw, groter pand met een veelvoud aan potentiële verblijfplaatsen. Door het aanbieden van voldoende tijdelijke en uiteindelijk permanente alternatieven voor de gewone dwergvleermuis, is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis in de directe omgeving van het plangebied aanwezig blijft. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden. Het betreft de vernieuwing van een hangaar op de vliegbasis Volkel. De vliegbasis Volkel is de toekomstige standplaats voor de F35-straaljagers. Alle voorzieningen voor exploitatie en onderhoud die ten behoeve van de F35-straaljagers moeten worden ontwikkeld, liggen binnen een speciaal

beveiligde zone op de vliegbasis nabij bestaande hangaars, taxibanen en het vlieggebied.

Ten behoeve van het onderhoud aan de F35 moet een nieuwe hangaar worden gebouwd de zogenaamde Componentenonderhoud. In deze nieuwe hangaar wordt onderhoud gepleegd aan de F35 en in zogenaamde backshops tevens aan diverse onderdelen van het toestel. Gezien de functie van het gebouw valt deze onder het nieuwe onderkomen binnen het deelgebied logistiek-vliegtuigonderhoud, zoals bepaald in het Structuurplan. Tevens zijn een aantal backshops behorende bij het Componentenonderhoud ondergebracht in een bestaand squadroncomplex dat ingrijpend verbouwd en uitgebreid zal worden voor de komst van de F35 straaljagers. Naast deze functionele relatie is er tevens een directe personele relatie met het bestaande squadroncomplex van het toekomstige F35 squadron. De nieuwbouw Componentenonderhoud is gesitueerd direct nabij dit bestaande squadroncomplex waarbij (onder andere om beveiligingsredenen) ook is gestreefd naar een zo compact mogelijke opzet.

Vanwege de aspecten veiligheid, beveiliging, bedrijfsmatigheid en directe personele relatie met het tegenoverliggende bestaande squadroncomplex is de locatie van hangaar 27 de enige locatie die beschikbaar is voor de technische werkplaats Componentenonderhoud. Alternatieve gebieden, met minder natuurschade voor (potentieel) aanwezige beschermde natuurwaarden zijn niet aanwezig.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Belang

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.8, lid 5, sub b Wet natuurbescherming 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

De Nederlandse krijgsmacht moet voorbereid blijven op een scala aan inzetmogelijkheden, in alle fasen van een conflict en zo nodig op grote afstand van onze landsgrenzen. Ingezette eenheden (land, zee én lucht) moeten bovendien over escalatiedominantie beschikken omdat het geweldsniveau in conflicten zich niet altijd laat voorspellen en snel kan veranderen. Ook de opkomst van moderne, mobiele luchtafweer en nieuwe radar- en detectietechnieken is in dit verband van belang. F35-straaljagers zullen de komende dertig tot veertig jaar dienst moeten doen. Het toestel zal gedurende die periode het politieke en militaire handelingsvermogen van ons land mede bepalen. In het kader van de nationale- en Europese veiligheid moet de F35 zes hoofdmissies veilig en effectief kunnen

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
23 juli 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190023583507

Kenmerk
WNB/2020/014.toek

uitvoeren: het bevechten van luchtoverwicht; het behouden van luchtoverwicht, het onderdrukken en/of vernietigen van luchtafweersystemen, het aanvallen van logistieke toevoer- en communicatielijnen, het ondersteunen van grondtroepen en het verzamelen van inlichtingen alsmede bewaken en verkennen. Met de F-35 levert Nederland tevens een bijdrage aan het oplossen van de militaire tekortkomingen die de NAVO en de EU hebben vastgesteld.

Gelet op het voorgaande ben ik van oordeel dat het belang 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende is onderbouwd om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Gesignaleerde soorten

Ik wil u erop wijzen dat in het bij de aanvraag gevoegde natuurwaardenonderzoek melding wordt gemaakt van de aanwezigheid van de das in (de nabije omgeving van) het plangebied. U heeft er echter voor gekozen om voor deze soort geen ontheffing aan te vragen. Ik wil u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden verbodsbepalingen ten aanzien van deze soort dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en alsnog ontheffing voor deze soort dient aan te vragen bij het gevoegd gezag.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
23 juli 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190023583507

Kenmerk
WNB/2020/014.toek